

Expertisefunctie geestelijke verzorging thuis

Verkenning in opdracht van het ministerie van VWS

Juli 2021

Inhoud

1	Hoofdstuk 1 • Inleiding	3
2	Hoofdstuk 2 • Interpretatie interviews	5
3	Hoofdstuk 3 • Modelmatige beschouwing	7
4	Hoofdstuk 4 • Conclusie	15
5	Hoofdstuk 5 • Advies	16
	Bijlage • Geïnterviewden	21

Inleiding

Opdracht

In een brief van 2 november 2020 zegde de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de Tweede Kamer toe om over geestelijke verzorging in de thuissituatie een onafhankelijk advies in te winnen, in het bijzonder over een eventueel op te zetten expertisegroep of -centrum. Dat advies moet volgens de brief onder meer gaan over welke experts nodig zijn, hoe de expertise georganiseerd kan worden en hoe deze opdracht zich verhoudt tot de Stuurgroep geestelijke verzorging in de thuissituatie, het Zon-Mw-programma Zingeving en andere kenniscentra.

De directie Langdurige Zorg van het Ministerie van VWS heeft bureau Zorgmarkten gevraagd deze verkenning uit te voeren. Dit rapport bevat het verslag van deze verkenning en het gevraagde advies.

Achtergrond

Geestelijke verzorging is volgens de beroepsgroep de professionele begeleiding, hulpverlening en advisering bij zingeving en levensbeschouwing. Geestelijke verzorging was tot enkele jaren geleden vooral een zaak van 'instituten' zoals zorginstellingen, penitentiaire inrichtingen en de krijgsmacht. Het recht op geestelijke verzorging is daar wettelijk geregeld. Doordat mensen langer thuis wonen en doordat zorg steeds vaker in de thuissituatie wordt geleverd, groeit echter de behoefte aan geestelijke verzorging thuis, buiten de instituten. De overheid heeft het onderwerp daarom in verschillende beleidsprogramma's – zoals Waardig ouder worden en Langer thuis – geagendeerd. In het regeerakkoord 2017-2021 is voor levensbegeleiding en geestelijke verzorging een bedrag van € 35 miljoen begroot.

In oktober 2018 presenteerde de minister van VWS in een brief aan de Tweede Kamer een plan van aanpak. Hij baseerde dit mede op de resultaten van een inventariserend onderzoek naar de bereikbaarheid en financiering van geestelijke verzorging. Het inventariserend onderzoek concludeerde dat de financiering van geestelijke verzorging versnipperd is, en dat de zorg met name vanuit de thuissituatie moeilijk bereikbaar is.

Het plan van aanpak van de minister heeft daarom twee thema's: het verbeteren van de daadwerkelijke inschakeling van geestelijk verzorgers vanuit de thuissituatie en het faciliteren en verder ontwikkelen van geestelijke verzorging. Het eerste thema heeft vorm gekregen door een extra subsidie aan de bestaande netwerken voor palliatieve zorg. Uit het thematisch onderzoek was gebleken dat bij sommige van die netwerken al succesvol was geëxperimenteerd met het aanbieden van geestelijke verzorging thuis, ook buiten de palliatieve sfeer. Voor de verdere ontwikkeling van de geestelijke verzorging, het tweede thema, zal volgens het plan van aanpak een 'overkoepelende ondersteuningsstructuur' worden opgericht.

Mede door deze aanpak is er inmiddels een landelijk dekkende structuur voor geestelijke verzorging thuis voor verschillende doelgroepen, via netwerken voor integrale kindzorg (ernstig zieke kinderen en hun ouders), de netwerken palliatieve zorg (rondom het levenseinde) en de centra voor levensvragen (mensen vanaf 50 jaar). Een stuurgroep met vertegenwoordigers van alle betrokken organisaties en een aantal projectgroepen bouwen deze infrastructuur verder uit.

1

Eind 2020 berichtte de minister de Tweede Kamer over een meer duurzame financiering van geestelijke verzorging thuis: de tijdelijke subsidie zal worden verlengd tot 2022, voor de middellange termijn zal financiering via een overheidsopdracht worden geregeld en voor de lange termijn wordt borging in wetgeving onderzocht. Het besluit over de duurzame financiering zal volgens de minister en de betrokken organisaties moeten worden gebaseerd op kennis over de aard van de vraag en de benodigde kwaliteit van het aanbod. Die kennis kan onder andere komen uit het in 2019 gestarte programma Zingeving en Geestelijke verzorging van ZonMw.

Inmiddels is de tijdelijke subsidie verlengd tot 2027. Met ingang van dat jaar zal dus een structurele financiering geregeld moeten zijn. De noodzaak om voor de middellange termijn een afzonderlijke regeling te treffen, is hiermee komen te vervallen.

Leeswijzer

Voor deze verkenning interviewden wij acht betrokkenen uit de sector (zie bijlage 'geïnterviewden') en voerden wij bureau-onderzoek uit. Onze interpretatie van de interviews is samengevat in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 hebben wij een modelmatige uitwerking van de expertiseniveaus beschreven. Hoofdstuk 4 beschrijft onze conclusie en in hoofdstuk 5 hebben wij de conclusie vertaald naar een advies aan VWS. Wij benadrukken dat deze verkenning de zienswijze van de onderzoekers weergeeft. Er hebben bijvoorbeeld geen derden meegelezen, om de uitkomst zo weinig mogelijk te laten kleuren door de standpunten van partijen. Verder zijn de geïnterviewden alleen bij de start van de verkenning geraadpleegd en zijn zij niet betrokken bij de uitwerking en het advies. Het doel was een objectieve expertopinie af te geven en niet om de mening van partijen over die opinie te onderzoeken. De onderzoekers hopen hiermee de besluitvorming over de expertisefunctie te voorzien van een duidelijk vertrekpunt.

2

Interpretatie interviews

Wij interviewden acht experts uit het veld van de geestelijke verzorging. Uit deze interviews hebben wij de volgende conclusies getrokken.

De burger (cliënt) moet centraal staan.

De geïnterviewden geven allen aan dat bij de verdere ontwikkeling van geestelijke verzorging thuis de burger centraal moet staan. Dat is breder dan 'de vraag is leidend'. Mensen zijn zich niet altijd bewust van hun vraag, of hebben moeite die te formuleren. De geïnterviewden zien hierin een rol voor een expertisefunctie. Doordat de uitvoering sterk gedecentraliseerd is en veel verschillende actoren bij de aansturing betrokken zijn, ontbreekt een totaalbeeld. Verder valt op dat er geen mechanisme is dat de invloed van de burger waarborgt.

De geïnterviewden vinden een expertisefunctie noodzakelijk.

Daarbij moet meteen worden vermeld dat er verschillende opvattingen zijn over de taken van de expertisefunctie. De een denkt bij expertisefunctie aan een kleine functie die zorgt dat alle actoren volgens een gezamenlijke agenda werken. De ander denkt aan een kenniscentrum waar burgers en geestelijke verzorgers terecht kunnen met hun vraag. Wij constateren dat weliswaar een verdere discussie nodig is om tot een gedeelde visie te komen, maar ook dat ieder de noodzaak daarvan ziet en bereid is aan die discussie bij te dragen.

De componenten zingeving en integratie met zorg en welzijn zijn onderbelicht.

Geïnterviewden zouden graag zien dat het thema zingeving meer aandacht krijgt. Zingeving is een belangrijke dimensie van zorg en welzijn. De huidige wijze van organiseren (beperking tot 50+, samenhang met palliatieve zorg, beperkte interactie met het sociaal domein) staat het bredere perspectief soms in de weg.

Aansturing en uitvoering zijn versnipperd.

De geïnterviewden signaleren verschillende knelpunten die zijn terug te voeren op hetzelfde probleem: bij de ontwikkeling en uitvoering van geestelijke verzorging thuis zijn zoveel organisaties betrokken, dat er relatief veel capaciteit moet worden besteed aan afstemming en dat een duidelijke koers ontbreekt. Deze organisaties hebben elk een eigen doel en takenpakket en die lopen niet per definitie synchroon met wat nodig is voor het grotere doel. Men is het erover eens dat deze versnippering moet worden omgebogen naar gelijkgerichtheid. Dat vraagt om minimaal een gezamenlijke agenda en om duidelijke regie bij de uitvoering ervan.

De expertisefunctie moet in samenhang met de financiering worden gezien.

Over de 'financiële verantwoordelijkheden' van de expertisefunctie hoorden wij verschillende meningen. Sommigen vinden dat de functie ook een betaaltaak moet krijgen, omdat dit een middel is om de kwaliteit van het eindproduct te sturen. Volgens anderen moet dat juist niet, en moet de nadruk op expertise liggen. Wat hiervan ook zij, het is duidelijk dat 'geld' een belangrijk sturingsmechanisme is. Daarom denken wij dat een besluit over het inrichten van een expertisefunctie niet zonder financiële paragraaf kan.

2

Praktijk, onderzoek en onderwijs moeten beter op elkaar worden aangesloten.

De geïnterviewden geven aan dat deze drie gebieden in de huidige praktijk afzonderlijke domeinen zijn die beter met elkaar verbonden zouden moeten worden.

De wetenschappelijke basis van het vakgebied is nog smal.

Geestelijke verzorging thuis is een jong vakgebied en daardoor nog volop in ontwikkeling. Juist in dit stadium is samenwerking belangrijk om de norm te vinden voor wat goede geestelijke verzorging thuis inhoudt. Kwaliteit is op dit moment vooral gedefinieerd in de beroepsstandaard van de geestelijk verzorger. Dit zou een breder perspectief moeten krijgen dan alleen de beroepsuitoefening.

Tussenconclusie

Wat leveren de interviews op? Wij nemen de volgende bevindingen mee naar ons advies.

Vooropgesteld dat niet alle betrokkenen geïnterviewd zijn, is wel duidelijk geworden dat de partijen 'er met verschillende doelen inzitten' en ook verschillende ideeën hebben over de scope van een expertisefunctie. Unaniem waren de geïnterviewden wel van mening dat een expertisefunctie noodzakelijk is. De gemeenschappelijke deler is de doorontwikkeling van het vakgebied van geestelijke verzorging thuis in samenspraak met de burger en dicht bij de uitvoeringspraktijk.

Op dit moment is er geen gestructureerde kennisuitwisseling, terwijl de behoefte daaraan bij de geïnterviewden wel duidelijk aanwezig is. Geïnterviewden denken dat de expertisefunctie samenwerking zal aanjagen en kan zorgen voor meer gelijkgerichtheid. Concrete voorbeelden die genoemd worden zijn een gezamenlijk onderzoeksagenda en een kennisdatabank.

Modelmatige beschouwing

Expertiseniveaus

Wanneer wij de interviews overzien, zien we dat daar niet één kant-en-klare oplossing geschetst wordt. Ondanks de vele raakvlakken en het draagvlak voor een expertisefunctie, is er geen gemeenschappelijk beeld van wat die functie nu precies zou moeten inhouden. Dat komt ook doordat er op verschillende niveaus wordt gepraat en gedacht. Een modelmatige benadering van die niveaus kan helpen die verschillen te overbruggen.

Je zou kunnen zeggen dat het gesprek over een expertisefunctie drie abstractieniveaus kent. Het macroniveau van de beleidsdiscussie, het mesoniveau van het beroep van geestelijk verzorger en het microniveau van de uitvoeringspraktijk. Omdat de woorden macro, meso en micro de suggestie kunnen wekken dat het één belangrijker is dan het ander, kiezen wij ervoor te spreken over sectorkennis, beroepskennis en praktijkkennis.

Op het niveau van de sectorkennis gaat het om de geestelijke verzorging in abstracte zin. Er wordt beleid gemaakt, onderzoek gedaan, er worden hulpmiddelen ontwikkeld en kennis wordt getoetst en vastgelegd. Dit gebeurt grotendeels op afstand van de uitvoeringspraktijk en er is relatief weinig contact met de vrager.

Op het niveau van de beroepskennis gaat het om het objectiveren van de praktijk van de uitvoerder. De kwaliteit en legitimatie van de professional staan centraal. Ten opzichte van de dynamiek van de snelle ontwikkeling in de sector en de groeiende uitvoeringspraktijk lijkt dit niveau een vrij statisch geheel.

Op het niveau van de praktijkkennis gaat het om het beantwoorden van de vraag naar geestelijke verzorging. De (kinder)palliatieve zorg is een aantal stappen verder in de ontwikkeling naar volwassenheid in vergelijking met de niet-palliatieve geestelijke verzorging en zingeving. Wij zien bij deze laatste groep een groeiende praktijk, die vooral lokaal georiënteerd is en weinig geüniformeerd.

In figuur 1 zijn de drie niveaus en de processen die daarbinnen plaatsvinden gevisualiseerd. De processen binnen elk niveau zijn iteratief. Omwille van de visualisatie hebben deze processen een gelijk omvang gekregen en een vaste volgorde. In de praktijk kan dit natuurlijk anders zijn.

Wij stellen dat de informatie-uitwisseling en de ontwikkeling van kennis op dit moment binnen de niveaus beter werkt dan over de niveaus heen. De beleidsmaker weet weinig van de vrager. De praktijk is niet altijd op de hoogte van de stand van de wetenschap. Buiten bestaande actie-onderzoeken, zijn de opleidingen nog weinig bezig met de uitvoeringspraktijk van geestelijke verzorging thuis. De verwijzer heeft geen zicht op de inhoud van het vakgebied van de geestelijke verzorging thuis. En de burger weet niet wat zijn mogelijkheden zijn.

3

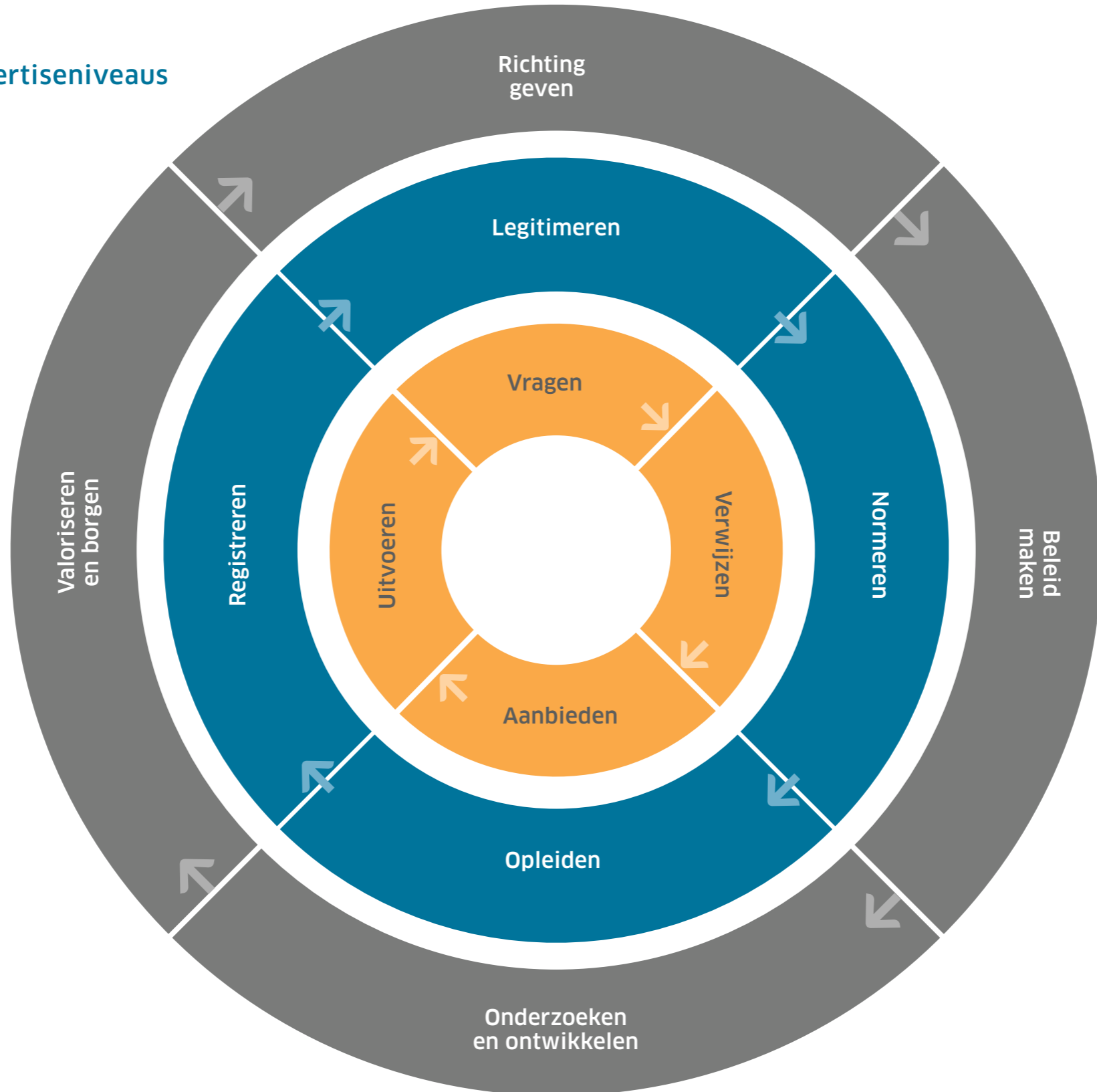
Sectorkennis en beroepskennis landen nu nog te weinig in de praktijk en de praktijk is niet goed vertegenwoordigd bij de ontwikkeling van kennis over geestelijke verzorging thuis.

De minister zoekt naar informatie over de aard van de vraag en de benodigde kwaliteit van het aanbod. Om daar een antwoord op te kunnen geven, is volgens sommigen een expertisefunctie nodig. Wij stellen dat de expertisefunctie vooral nodig is om de kennisniveaus blijvend met elkaar te verbinden, om zo de uitvoeringspraktijk beter te bedienen. Dat is een groter doel dan het beantwoorden van deze specifieke vragen. Wij komen daar in hoofdstuk 5 (bij de doelen van de expertisefunctie) op terug.

3

Figuur 1: Expertiseniveaus

- Sectorkennis
- Beroepskennis
- Praktijkkennis

3

Actoren

In figuur 2 zijn de expertiseniveaus nogmaals afgebeeld, maar nu met daarin de belangrijkste actoren.

In de cirkel van de praktijkkennis draait het vooral om de uitvoering. Een burger heeft een (al dan niet latente) vraag en wordt een cliënt. Hij vindt zelf een geestelijk verzorger, of een zorgverlener/welzijnswerker verwijst naar een netwerk van geestelijk verzorgers. Het netwerk brengt dan de cliënt met een geestelijk verzorger in contact. Soms wordt de cliënt in contact gebracht met een vrijwilliger in plaats van met een geestelijk verzorger. Het proces in de cirkel van de praktijkkennis is opzichzelfstaand en lokaal georiënteerd. Er zijn weinig verbindingen met de andere expertiseniveaus. Dat is ook verklaarbaar, in deze cirkel is men gericht op uitvoeren en niet op ontwikkeling van het vakgebied. Dit maakt dat er weinig integratie ontstaat met zorg en welzijn.

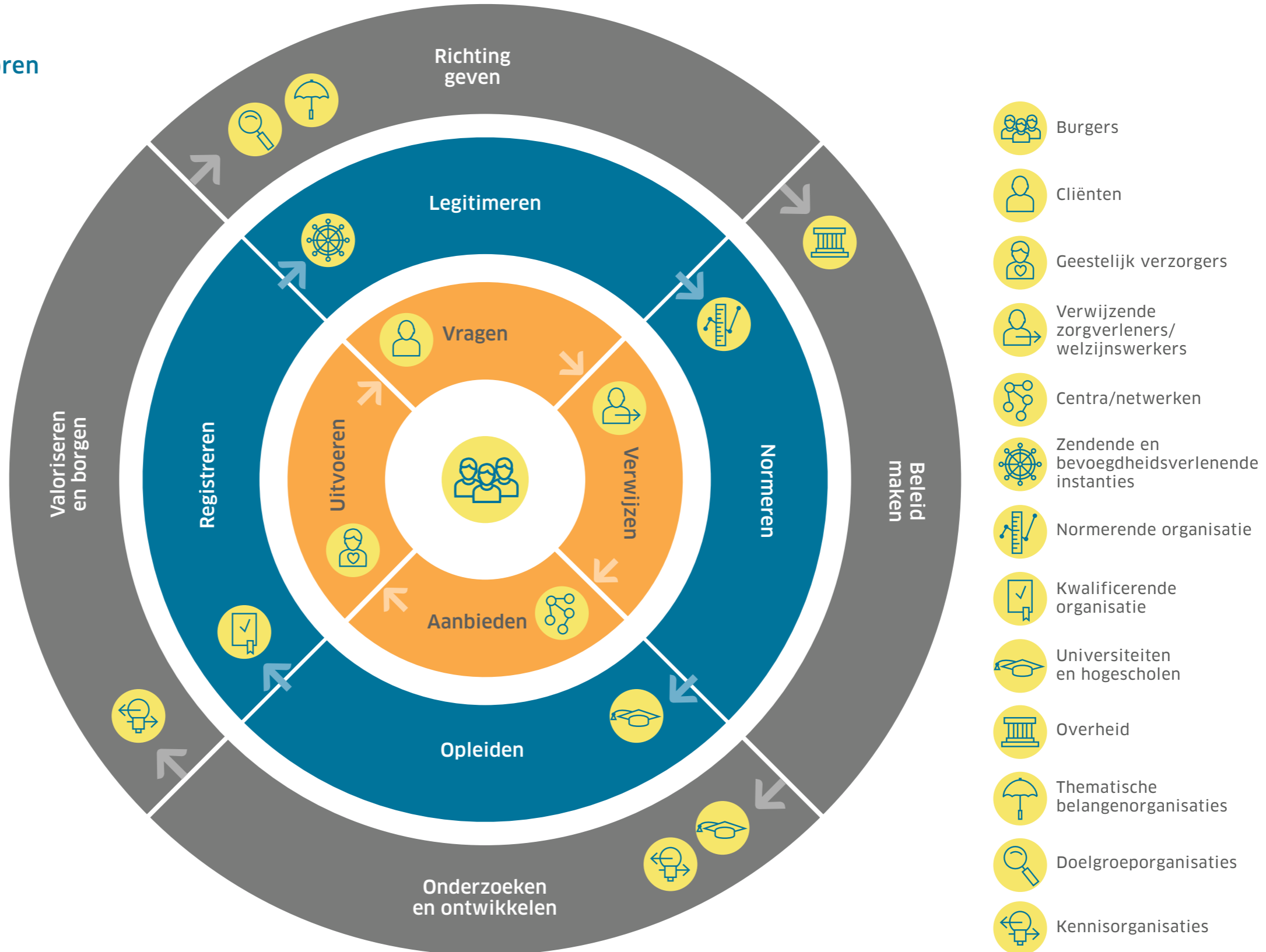
In de cirkel van de beroepskennis zijn de sleutelwoorden kwalificatie en legitimatie. De opleidingen kwalificeren en de zendende en bevoegdheidsverlenende instanties legitimeren. Dit expertiseniveau is zeer bepalend voor de (kwaliteit van de) uitvoering, maar de vraag rijst in hoeverre de praktijk van geestelijke verzorging thuis de inhoud van de opleidingen voedt en kan voeden.

In de cirkel van de sectorkennis wordt onderzocht en beleid gemaakt. De doelgroep is vooral indirect betrokken, via doelgroeporganisaties of themaorganisaties die geestelijke verzorging onder de aandacht brengen. In deze cirkel wordt kennis ontwikkeld, onder invloed van belangen die niet per definitie gelijkgericht zijn. Er zijn geen onafhankelijke onderzoeksinstituten en de onderzoeksafdelingen van de opleidingen hebben elk hun eigen onderzoeksagenda.

Wij constateren dat de actoren in de drie expertiseniveaus grotendeels zelfstandig opereren, met elk een eigen deelagenda. Veel energie gaat naar afstemming en interactie, omdat er geen uniforme gelijkgerichte doelstellingen zijn. Er is een oplossing nodig die de expertiseniveaus verbindt en de inspanningen van de actoren een gezamenlijke richting geeft.

Figuur 2: Actoren

3

Organisaties

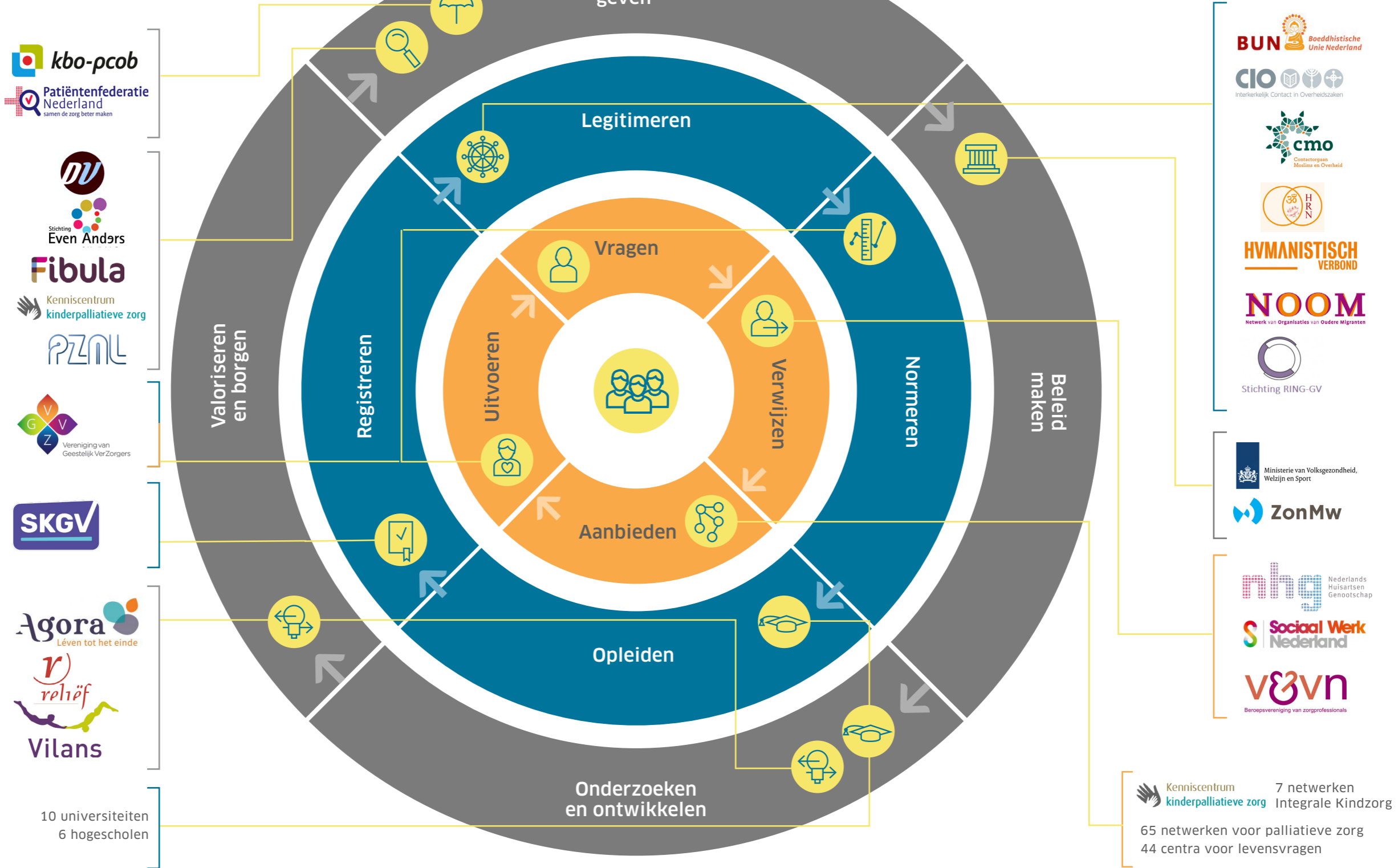
In figuur 3 is weergegeven welke organisatie welke actor vertegenwoordigt. De grote diversiteit valt op. Er zijn bijvoorbeeld veel legitimerende organisaties en veel opleidingen tot geestelijk verzorger. Weinig organisaties richten zich echter uitsluitend op geestelijke verzorging thuis. Sommige aandachtsgebieden lijken onderbezet. We zien bijvoorbeeld een beperkte vertegenwoordiging vanuit het sociaal domein en een smalle vertegenwoordiging van verwijzers.

Verder valt op dat er hiaten zijn in vertegenwoordigingen. Er is bijvoorbeeld geen landelijke vertegenwoordiger van de centra voor levensvragen. Ook is er geen specifieke doelgroepvertegenwoordiging.

Voor een volgende stap naar een expertisefunctie is het belangrijk om na te gaan welke organisaties nu welke rol zouden moeten krijgen in zo'n functie en of alle beoogde rollen voldoende bezet zijn.

Figuur 3: Organisaties

3

Tussenconclusie

Wat levert deze modelmatige beschouwing op? Wij nemen de volgende bevindingen mee naar ons advies.

- Kennis moet eerst door verschillende lagen heen om bij de praktijk te komen. Er moet iets worden gedaan om de kennisniveaus blijvend met elkaar te verbinden, om zo de uitvoeringspraktijk beter te bedienen.
- De praktijk doet weinig aan kennisontwikkeling. De praktijk is primair gericht op uitvoeren en niet op ontwikkeling van het vakgebied. Er moet een bredere visie komen op kennisontwikkeling voor de praktijk.
- Er is geen gestructureerde samenwerking voor onderzoek en ontwikkeling over de expertiseniveaus heen. Ook een gedeelde onderzoeks- en ontwikkelagenda ontbreekt.
- Het veld van de geestelijke verzorging in de thuissituatie is versnipperd en op onderdelen niet georganiseerd. Het model bevestigt wat de geïnterviewden aangaven: de cliënt, ontvanger van geestelijke verzorging, is niet goed vertegenwoordigd. Ook is er geen landelijke vertegenwoordiging voor de centra voor levensvragen.

Conclusie

Is een expertisefunctie nodig?

Wij concluderen op basis van deskresearch, interviews en de modelmatige beschouwing dat een expertisefunctie nodig is, om het vakgebied geestelijke verzorging thuis naar volwassenheid te begeleiden. Wij noemen de vijf, volgens ons, belangrijkste redenen.

1. Een jong vakgebied heeft een functie nodig die enkel het belang van dat vakgebied nastreeft. In de huidige structuur is invloed van al bestaande belangen, gekoppeld aan andere doelen of andere sectoren, relatief groot. Een onafhankelijke, inhoudelijke functie kan ervoor zorgen dat het belang van de burger en van het vakgebied centraal komen te staan bij uitvoering en kennisontwikkeling.
2. Op dit moment is er geen landelijk dekkende structuur die blijvend verantwoordelijkheid draagt voor het vakgebied van de geestelijke verzorging thuis. De huidige structuur met een stuurgroep en projectgroepen zijn naar ons idee niet toekomstbestendig, omdat verantwoordelijkheden nu te veel op het expertiseniveau van sectorkennis zijn belegd en te weinig in het expertiseniveau van de praktijkkennis. Het 'opplussen' van de stuurgroep met expertise vanuit de praktijk is geen duurzame oplossing. De ontwikkelingsfase waarin geestelijke verzorging thuis zich nu bevindt, vraagt als gezegd om een duidelijk eigenaarschap. Alleen wanneer partijen zich echt eigenaar voelen, kunnen doelen van de overheid, zoals de integratie met zorg en welzijn, worden gehaald.
3. Er moet een brug worden geslagen tussen de verschillende expertiseniveaus. Er moeten dwarsverbanden worden aangebracht om actoren gelijkgericht met elkaar te laten samenwerken en om kennisontwikkeling te laten aansluiten op de behoefte van de uitvoeringspraktijk.
4. Een gezamenlijke landelijke onderzoeksagenda is nodig om te zorgen dat op de juiste gebieden onderzoek en productontwikkeling plaatsvindt. Dit vraagt om een functie die boven de partijen staat en enkel vanuit het belang van het vakgebied onderwerpen agendeert.
5. Er is een brede behoefte aan een centrale kennisbank, waarin alle kennis op het gebied van geestelijke verzorging thuis is terug te vinden. Zo'n kennisbank moet worden beheerd en onderhouden. Ook uitkomsten van (gesubsidieerde) onderzoeksprogramma's moeten ergens kunnen landen.

Advies

Inleiding

In het vorige hoofdstuk concludeerden wij dat het voor de ontwikkeling van het vakgebied geestelijke verzorging thuis goed is als er één functie komt met als missie de ontwikkeling van het vakgebied van geestelijke verzorging thuis. Het belang van de cliënt moet daarbij voorop staan.

In hoofdstuk 3 meldden wij al, dat de expertisefunctie vooral nodig is om de expertiseniveaus blijvend met elkaar te verbinden, om zo de uitvoeringspraktijk beter te bedienen. Dit vraagt om een heldere en afgebakende doelstelling.

Hoofddoel expertisefunctie

De expertisefunctie brengt ervaringsdeskundigen, geestelijk verzorgers, zorgprofessionals en onderzoekers bij elkaar en stuurt de gezamenlijke kennisontwikkeling over geestelijke verzorging thuis aan. De expertisefunctie verbindt praktijk en wetenschap. De expertisefunctie maakt kennis toegankelijk voor iedereen, en zorgt dat deze wordt toegepast in de uitvoeringspraktijk. De expertisefunctie neemt de behoefte van de burger als uitgangspunt. Zij bevordert dat de kwaliteit van de geestelijke verzorging thuis in lijn is met de actuele stand van het vakgebied en zorgt voor integratie met zorg en welzijn.

Gezien de variëteit in beelden over de taken van de expertisefunctie, zou vooraf een duidelijk focus moeten worden vastgesteld, zodat iedereen er met de juiste verwachtingen instapt. Hieronder beschrijven we op hoofdlijnen de taken die wij voor ogen hebben.

Structurele taken expertisefunctie

- Zorgdragen dat burgers, geestelijk verzorgers, zorgprofessionals en onderzoekers een gelijke inbreng kunnen hebben.
- Opstellen van een gezamenlijke kennis- en onderzoeksagenda.
- Zorgen dat onderzoeksactiviteiten geprioriteerd worden en op elkaar aansluiten.
- Toegankelijk maken van kennis en beschikbaar stellen producten.
- Onder de aandacht brengen van het vakgebied bij verwijzers en andere stakeholders (algemene voorlichting).
- Faciliteren van de 'kenniscirkel', waarin onderzoeken, implementeren en evalueren elkaar steeds opvolgen.
- Zorgen dat vragen uit praktijk worden opgehaald en dat uitkomsten naar de praktijk worden gebracht.
- Implementeren van uitkomsten van onderzoeksprogramma's.

Verder geven we een aantal suggesties voor de opdracht van de expertisefunctie voor de korte termijn.

Opdracht expertisefunctie voor de korte termijn

- Specificeren en beschrijven vakgebied geestelijke verzorging thuis (uniforme definitie).
- Analyseren en beschrijven doelgroep en behoefte van doelgroep.
- Onderzoeken aard van de vraag van burgers naar geestelijke verzorging thuis.
- Opzetten van een kennisbank geestelijke verzorging thuis.
- In kaart brengen hoe integratie met zorg en welzijn gerealiseerd kan worden.
- Borgen van de resultaten van de Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke verzorging van ZonMw.

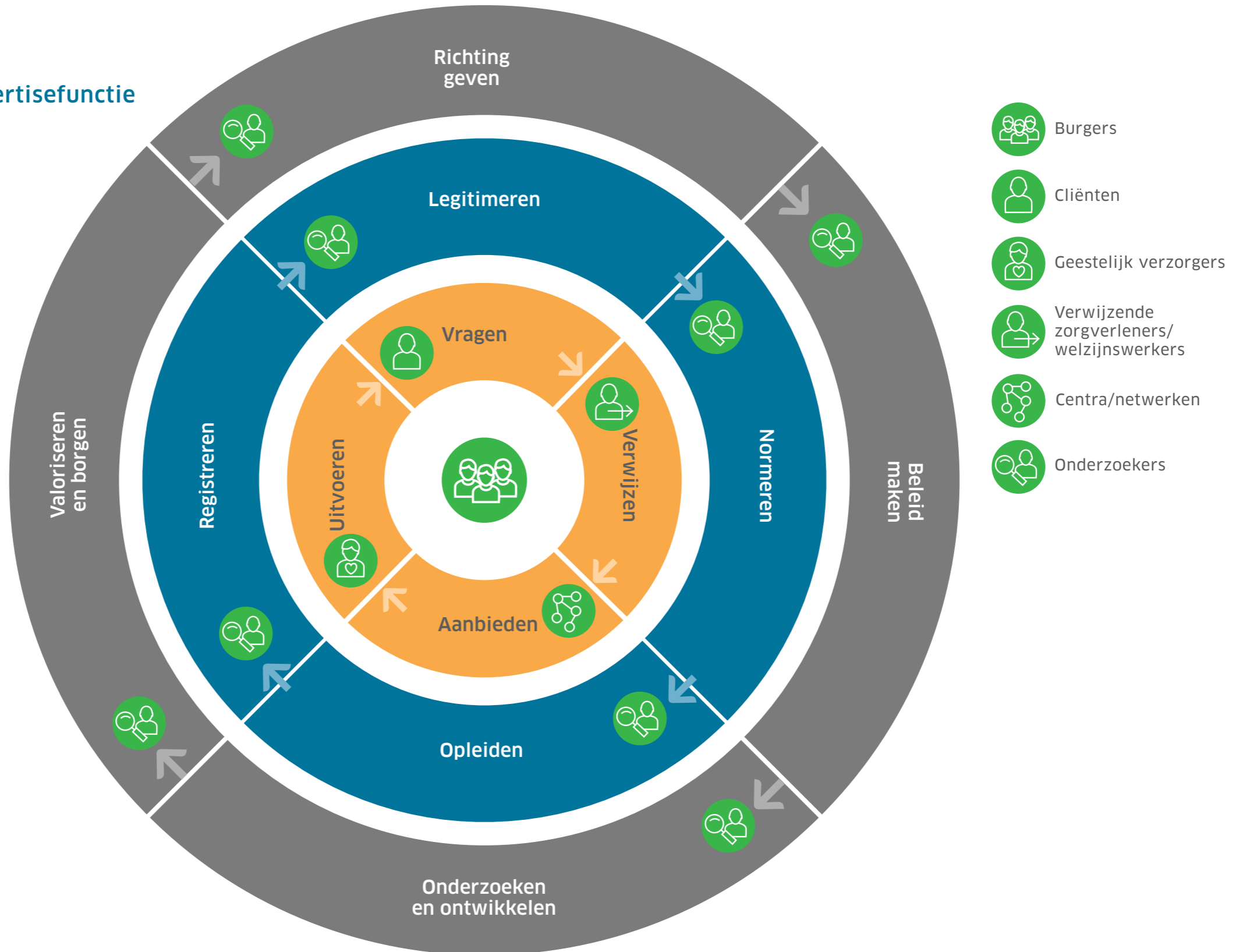
De functie moet in staat zijn om activiteiten van de betrokken actoren te sturen. Hiernaast geven wij daarom een aantal aanbevelingen voor de inrichting van de expertisefunctie.

Inrichtingscriteria expertisefunctie

- Een expertisefunctie betekent niet per definitie een entiteit. Vervolgonderzoek is nodig om de juiste governance vast te stellen. Belangrijk is in ieder geval, dat er een juiste balans is tussen het verbinden van partijen en het eigenaarschap van de opdracht. De expertisefunctie moet 'van het veld zijn', maar wel knopen kunnen doorhakken.
- De expertise moet zo dicht mogelijk bij het expertiseniveau van de praktijkkennis georganiseerd worden. De volgende rollen moeten vertegenwoordigd zijn:
 - Burgers/cliënten
 - Geestelijk verzorgers
 - Verwijzende zorgverleners/welzijnswerkers
 - Centra/netwerken
 - Onderzoekers uit alle geledingen.

Figuur 4 bevat de schematische weergave van de rollen in de expertiseniveaus.
- De expertisefunctie moet zelf financiële middelen kunnen inzetten om de doelen te realiseren. Het gaat dan niet om een betaalfunctie van geestelijke verzorging thuis, maar kan bijvoorbeeld wel gaan om het verdelen van onderzoeksgelden. Deze middelen kunnen afkomstig zijn van de overheid, maar ook van partijen.
- Geef de expertisefunctie bij de start een meerjarenplan mee, zodat er commitment is van betrokken partijen voor het inhoudelijke programma. Zo lekt er geen energie weg naar uitvoeringsdiscussies.
- Zorg dat de expertisefunctie kan voortbestaan, onafhankelijk van hoe de geestelijke verzorging (op termijn) wettelijk wordt geborgd of hoe de financiering er in de toekomst uit gaat zien.

Figuur 4:
Rollen in expertisefunctie

5

Vervolgproces

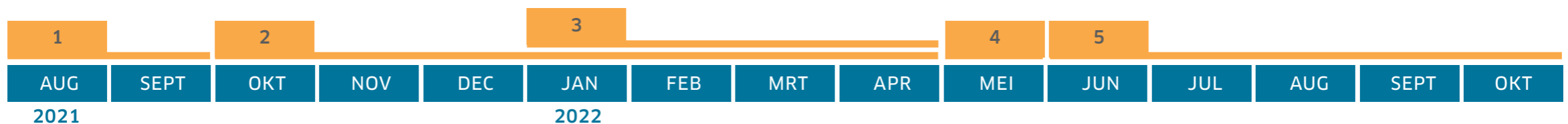
Duidelijk is geworden dat wij het inrichten van een expertisefunctie aanbevelen. Het is belangrijk dat er duidelijke keuzes worden gemaakt, niet alleen over de inrichting van de expertisefunctie, maar ook over wat die betekent voor de huidige structuren. Wij gaan er bijvoorbeeld vanuit dat de huidige projectstructuur bij de start van de expertisefunctie kan worden opgeheven en dat VWS meer een voorwaardenscheppende rol zal krijgen. De inhoudelijke uitvoering is een zaak van partijen en niet van het ministerie. Om de expertisefunctie per 2023 operationeel te laten zijn, adviseren wij de volgende processtappen.

- 1 De minister van VWS legt in een kamerbrief zijn reactie op het advies vast en beschrijft de vervolgstappen. Als hij kiest voor een expertisefunctie, beschrijft hij ook het hoofddoel, structurele taken, opdrachten voor de korte termijn én inrichtingscriteria. Verder wordt aangekondigd dat partijen aan de slag gaan met het uitwerken van een 'meerjarenplan expertisefunctie geestelijke verzorging thuis'.
- 2 De betrokken partijen stellen binnen de door de minister in de brief gestelde kaders samen het meerjarenplan op, waarin zij de ambities en doelen voor de expertisefunctie uitwerken en de inhoudelijke programmering bepalen voor de eerste jaren. Wij raden aan een onafhankelijke voorzitter of procesbegeleider aan te wijzen.
- 3 VWS laat uitwerken wat de best passende organisatievorm en

financiering zijn voor de expertisefunctie. Hier kan externe expertise voor worden ingeschakeld. De uitwerking moet de volgende vragen beantwoorden:

- Wat is een passende organisatievorm?
- Hoe wordt de expertisefunctie aangestuurd en ondersteund?
- Wat is een passende begroting? En hoe zal deze zich naar verwachting ontwikkelen in de eerste 5 jaar?
- Kan onderzoeks- en/of privaat geld worden ingezet (tweede/derde geldstroom)?
- Hoe en door welke partij(en) wordt de begroting gefinancierd?
- Welke concrete stappen zijn nodig om de expertisefunctie in te voeren?

- 4 Partijen bieden het meerjarenplan aan de minister van VWS aan. Ook geven zij hun standpunt over de voorgestelde organisatievorm.
- 5 VWS neemt op basis van het gezamenlijk ingediende meerjarenplan een definitief besluit over de inrichting van een expertisefunctie geestelijke verzorging en de financiering daarvan. De gekozen organisatievorm wordt door het veld ingericht. De tijdelijk projectstructuur (stuurgroep en werkgroepen) wordt opgeheven. Het veld heeft nu het eigenaarschap van de expertisefunctie.
- 6 De expertisefunctie rapporteert jaarlijks aan VWS. Het ministerie kan op zijn beurt suggesties doen voor de inhoudelijke agendering (bijvoorbeeld in een aandachtspuntenbrief).

Bijlage

B

Bijlage • Geïnterviewden

Margo van den Berg

Programmamanager Zingeving en Geestelijke verzorging, ZonMw
[Waarnemer bij de Stuurgroep GV Thuis](#)

Richart Huijzer

Waarnemend hoofd Dienst Geestelijke Verzorging en Pastoraat,
Radboudumc
Voorzitter commissie Gezondheidszorg, Interkerkelijk Overleg in
Overheidszaken (CIO)
[Lid Advies- en consultatieraad van zendende en bevoegdheidsver-
lenende instanties van de Stuurgroep GV Thuis](#)

Jeroen Joosten

Adviseur, Fibula
[Projectleider deelprojectgroep Ondersteuning Netwerken onder de
Stuurgroep GV Thuis](#)

Minette Kits Nieuwenkamp

Beleidsmedewerker palliatieve zorg en geestelijke verzorging,
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Robert Koorneef

Directeur, Vereniging van Geestelijk VerZorgers (VGVZ)
[Lid Stuurgroep GV Thuis](#)
[Voorzitter deelprojectgroep Praktijkcriteria en randvoorwaarden
onder Stuurgroep GV Thuis](#)

Sjaak Körver

Universitair hoofddocent geestelijke verzorging en directeur
Universitair Centrum voor Geestelijke Verzorging (UCGV), Tilburg
School of Catholic Theology
[Voormalig voorzitter deelprojectgroep Onderzoek onder
Stuurgroep GV Thuis](#)

José Puiman

Teamcoördinator palliatieve zorg en geestelijke verzorging,
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Meggi Schuiling-Otten

Bestuurder, Kenniscentrum Kinderpalliatieve Zorg
[Lid Stuurgroep GV Thuis](#)

Guido Schürmann

Beleidsadviseur, Agora
[Landelijk projectleider geestelijke verzorging thuis onder de
Stuurgroep GV Thuis](#)

Geert van der Velde

Regionaal projectleider geestelijke verzorging thuis, Netwerken
palliatieve zorg Groningen en Drenthe-Steenwijkerland

Over Zorgmarkten

Zorgmarkten is een bureau voor consultancy en interim-management op het gebied van organisatie, regulering en financiering van de zorg. Zorgmarkten heeft ruime ervaring met complexe onderzoeken en adviezen op financieel-economisch en organisatorisch vlak.

Zorgmarkten weet op efficiënte wijze en met passie en een gezonde dosis ambitie complexe projecten en programma's tot het gewenste resultaat te brengen. Dit rapport is opgesteld door Cornelis Jan Diepeveen en Fred Landwaart.

Website: www.zorgmarkten.nl

E-mail: info@zorgmarkten.nl